

WIE KENT HET PARLEMENT? TIJDENS DE KABINETSFORMATIE MOET HET NIEUWE PARLEMENT AAN DE BEVOLKING GETOOND WORDEN

Gerard Drosterij
Stavros Zouridis

Tilburg, 20 juli

Parlementsverkiezingen worden wel het feest van de democratie genoemd. Wie het publieke debat in de media volgt, krijgt echter de indruk dat de verkiezing slechts een opmaat voor de kabinetsformatie is. Iedereen lijkt vergeten te zijn dat het Nederlandse volk eerst en vooral een nieuw parlement heeft gekozen. Aan de broodnodige aandacht voor en reflectie op het parlement ontbreekt het vooralsnog.

Voor het formatiebal worden traditiegetrouw weinig uitnodigingen verstuurd. De lijsttrekkers vullen hun boekjes in en de informateurs dirigeren vervolgens de dans. De rest van Nederland staat langs de dansvloer te kijken naar een schimmenspel dat nauwelijks te volgen is.

Om deze reden weerklinkt geregeld het geluid om het formatieproces te democratiseren, bijvoorbeeld door de formateur(s) door de Kamer te laten kiezen en/of de Kamer steeds op de hoogte houden van het wel en wee van de formatie.

Ons inziens wordt hier de nadruk op de verkeerde partij gelegd. Het formeren van een kabinet mag dan heimelijk en strategisch ogen, zo een onderhandelingsproces kan ook moeilijk anders gaan. In het volle daglicht is het lastig een coalitie werkbaar te maken, om elkaars nieren te proeven en nieuwe karakters te peilen.

Echter, dit neemt niet weg dat de eenzijdige aandacht voor de formatie direct na de verkiezingen genoeg andere vragen oproept. Bijvoorbeeld, hoe staat het eigenlijk met het nieuw gekozen parlement?

Eerder dan de formatie zou de democratische betekenis van de Tweede-Kamerverkiezingen veel meer aandacht verdienen. Door de focus op de formatie lijkt de stem van de kiezer slechts een instrument te zijn geweest voor het bepalen van een werkbare coalitie. De kiezer wordt bedankt en het Haagse politieke bedrijf kan weer verder.

Maar laten we niet vergeten dat *alleen* aan de Tweede Kamer een democratische mandaat gegeven is. Dus waarom zien wij die nieuwe Kamer met zijn leden niet? Waarom is in de media de zetelverdeling slechts interessant als onderdeel van het rekenspel van de formatie, terwijl de nieuwe Kamerleden die die zetels gaan bekleden, aan het zicht onttrokken worden? Er zijn honderdvijftig gekozen volksvertegenwoordigers met ongetwijfeld een grote verscheidenheid aan ideeën over de betekenis van hun functie als ook over de contouren van het toekomstige Nederland. Dit soort vragen zouden nu in het centrum van de publieke aandacht moeten staan.

In ons pleidooi voor meer aandacht voor het parlement staan we niet alleen. Zo heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid met de publicatie *Het gezicht van de publieke zaak - Openbaar bestuur onder ogen* ook bepleit voor een versterking van de rol van de Tweede Kamer. Zaak is dat de Tweede Kamer scherper op de materie gaat zitten. Dat betekent verantwoordelijken ontbieden in de Kamer, zoals pas met Nout Wellink, en zo te weten te komen wat er speelt in een bepaalde (semi-)publieke organisatie.

Hoe sympathiek het pleidooi van de WRR ook is, het is wat ons betreft zeer de vraag of het hier wringt. De Kamer zit namelijk behoorlijk scherp op de materie. Zo werden door de leden van de Tweede Kamer in 2009 meer dan 3.000 schriftelijke vragen gesteld, doorgaans over actuele kwesties en veelal gericht op het ter verantwoording roepen van de regering. En naast de meer dan 1.600 commissievergaderingen en 109 plenaire vergaderingen werd de regering ook 62 keer in een spoeddebat ter verantwoording geroepen. Er ontgaat het parlement tegenwoordig nauwelijks nog een nieuwsbericht of een misstand waarop een reeks schriftelijke vragen kan worden gebaseerd.

Het probleem is juist dat het parlement steeds meer op de stoel van de regering is gaan zitten. De Kamer laat zich meezuigen in controleren van het dagelijks bestuur en verliest de grote vragen uit het oog. De verliezer is de kiezer, die de rol van de Kamer toch primair ziet als zijn vertegenwoordiger.

Wij menen dat de Tweede Kamer, in plaats van zijn controlerende rol, zijn vertegenwoordigende rol moet gaan versterken. Veel meer investeren in de relatie met de samenleving, in het opbouwen van nieuwe maatschappelijke relaties. Hopelijk verdwijnt dan de nadruk op de details, zodat zowel in de hoofden als in de agenda's plaats komt voor de grotere politieke vragen. Het parlement kan daardoor weer het democratische centrum worden dat, zoals de Grondwet stelt, het Nederlandse volk vertegenwoordigt.

Wij stellen daarom voor om *parallel* aan het kabinetsformatieproces een publiek kennismakingsproces van het gekozen parlement te starten. Als de nieuwe Tweede Kamerleden worden voorbereid op hun rol als volksvertegenwoordiger, mogen zij ook wel aan het volk voorgesteld worden. Waarom wordt hier geen zendtijd aan besteed bij de publieke omroep? Mensen worden niet politiek geïnteresseerder door de hoge-drukdebatten tussen lijsttrekkers, maar eerder door mooie en interessante portretten van de nieuwe Tweede Kamerleden over wat zij vinden en wat hun beweegt. Het wordt hoog tijd dat de Tweede Kamer weer in het centrum van de aandacht komt.

Beide auteurs zijn verbonden aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur van de Universiteit van Tilburg. [Stavros Zouridis](#) is daarnaast verbonden aan WagenaarHoes Organisatieadvies.